

До питання експертного оцінювання якості підручника

Р. М. Шамелашвілі,

Інститут педагогіки АПН України, лабораторія оцінювання якості освіти

Підручник - навчальне видання із систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), що відповідає навчальній програмі та офіційно затверджене як таке.

Під час аналізу якості підручника нового покоління обов'язково треба враховувати те, що головною настановою у його створенні є орієнтація не на вузькопредметні знання, уміння і навички. Реалії сьогодення свідчать про те, що система освіти, вступаючи в новий етап свого розвитку, повинна забезпечити якість, яку вимірюють не кількістю вузькопредметних знань, а компетентністю у вирішуванні різних життєвих проблем.

Шкільні підручники мають задовольняти нові потреби: розвивати в учнів уміння працювати, пропонувати методики навчання, спиратися на повсякденний досвід дітей. Слід розробити дидактичні, психологічні, гігієнічні й книгознавчі вимоги до створення підручника, дослідити шляхи реалізації освітнього, розвивального і виховного потенціалів підручника; реалізувати в підручнику всі компоненти змісту освіти. Зміст підручника повинен відповідати віковим особливостям дитини. Сучасний шкільний підручник має бути розгорнутою моделлю навчального процесу, яка передбачає активну роль самого учня, залучає його до процесу не лише засвоєння, а й активного самонавчання.

Зрозуміло, що у процесі функціонування якісного сучасного підручника дійсно животворчу роль має постійне оцінювання його якості, експертна оцінка.

Проблема вироблення методів і критеріїв оцінки підручника вже багато років є нагальною. Питання про те, якою мірою підручник виконує своє призначення у досягненні максимальних результатів навчального процесу, є вирішальним під час оцінювання кожного підручника.

Одним з ефективних методів удосконалювання підручника є його експертне оцінювання. Кант писав: «Метод - це спосіб дій відповідно до нових засад».

Вважають, що діяльність експерта - це безперервна наукова робота, тому вимоги до експерта мають бути такими, які пред'являють творчому науковому працівникові.

Основні вимоги до експертів з оцінювання підручників:

- розуміння мети і завдань експертизи підручника;
- компетентність, наявність необхідних фундаментальних знань;
- креативність, вміння творчо сприймати матеріал підручника, що аналізується, готувати нешаблонні висновки;
- професійне розуміння проблем створення чи використання підручника;
- зацікавленість - позитивне ставлення до експертизи;
- аналітичність - здатність послідовно та логічно аналізувати зміст підручника;
- конструктивність - спрямованість на вирішення експертної за дачі в умовах неповноти та невизначеності інформації, взаємодію з іншими експертами;
- широта мислення - здатність враховувати широке коло явищ під час здійснення експертизи підручника, їхню складність та недвозначність;
- діловитість - зібраність, вміння працювати в конфліктній ситуації, відсутність конформізму;
- об'єктивність - здатність враховувати лише об'єктивну інформацію, надавати мотиваційну оцінку;
- незалежність, різнобічність, чесність.

Формування списків кандидатів в експерти здійснює робоча група, створена директивною організацією.

Орієнтовну рейтингову характеристика оцінювання підручників детально подано у статті Р. М. Шамелашвілі «Підручник для загаль-

ноосвітньої школи як феномен навчально-методичного комплексу та деякі питання його експертного оцінювання».

Підручник нового покоління має подавати не тільки зміст певної науки, а й формувати вміння свідомого оперування набутими знаннями в типових обставинах. Створити такий підручник можливо лише за умов професійно організованої експертизи.

Шамелашвілі Р. М. До питання експертного оцінювання якості підручника/Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2008 рік . — К. Педагогічна думка, 2009. – 424 с. - С. 127 - 129.